Redacţiunea, Administraţiunea şi Tipografia:
BRAŞOVU, piaţa mare, Tĕrgulŭ Inului Nr. 30.
Scrisori nefrancate nu se primescŭ. Manuscripte nu se retrimitŭ.

Birourile de anunciurĭ:
Braşovu, piaţa mare, Tĕrgulŭ Inului Nr. 30.

Inserate mai primescŭ în Viena *R. Mosse. Haasenstein & Vogler (Otto Maas), H. Schalek, Alois Herndel, M. Dukes, A. Oppelik, J. Donneberg*; în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*: în Frankfurt: *G. L. Daube*; în Hamburg: *A. Steiner.*
Preţulŭ inserţiunilorŭ: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoială.
Reclame pe pagina a III-a o seriă 10 cr. v. a. séu 20 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANULU LVI.

„Gazeta“ ese în fiă-care di

Abonamente pentru Austro-Ungaria.
Pe un anŭ 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl.
N-rii de Dumineca 2 fl. pe anŭ.

Pentru România şi străinătate:
Pe unŭ anŭ 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 fr.
N-rii de Dumineca 8 francĭ.
Se prenumĕră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.

Abonamentulŭ pentru Braşovŭ
la administraţiune, piaţa mare, Tĕrgulŭ Inului Nr. 30 etagiulŭ I.: pe unu anŭ 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe trei lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusulu în casă: Pe unu anu 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe trei lunĭ 3 fl. Unŭ esemplarŭ 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atâtu abonamentele câtŭ şi inserţiunile suntŭ a se plăti înainte.

Nr. 203. Braşovŭ, Lunĭ-Marţĭ 14 (26) Septemvre 1893.

Din causa sfintei sĕrbătorĭ de mâne, diarulŭ nu va apăré până Mercurĭ séra.

Braşovŭ, 13 Septemvre v.

In regretabila afacere a „cercetării disciplinare“, pe care, cum susţinŭ morţişŭ foile guvernamentale, Prea Sânţia Sa Episcopulŭ Pavelŭ ar fi cerut'o contra sa dela guvernŭ, în urma acusaţiunilorŭ necalificabile ale preotului sĕu subalternŭ Pituk, primimŭ unŭ comunicatŭ din isvorŭ competentŭ, care urmăresce laudabilulŭ scopŭ de a constata adevĕrata stare a lucrului, rectificândŭ aserţiunile foilorŭ unguresci şi de a ne orienta asupra cestiunei, lămurindŭ nedumeririle esprimate în articolulŭ de fondŭ din numerulŭ dela 7 (19) Septemvre alŭ foiei nóstre.

Pentru importanţa lui, dămŭ locŭ acestui comunicatŭ în fruntea foii:

Adevĕrulŭ mai pe susŭ de tóte!

Pentru de-a lămuri nedumeririle scóse la ivélă în articolulŭ de fondŭ din Nr. 198 din 7 (19) Septemvre a. c. alŭ „Gazetei“, intitulatŭ: „Monstruositatea monstruosităţilorŭ“, pentru restabilirea adevĕrului fapticŭ, şi mai vêrtosŭ pentru cuvenita orientare, în cestiunea adusă în timpulŭ din urmă în legătură cunum ele Escelenţiei Sale alŭ, Preasânţitului Domnŭ Episcopŭ *Michuil. Pavel*, dorimŭ a face la acestŭ locŭ următórele rectificătóre observaţiunĭ:

1.) Prea Sânţia Sa Episcopulŭ, *nu a cerutŭ* dela guvernŭ sĕ ordone în contra lui *cercetare disciplinară*, ca sĕ se justifice faţă cu necalificabila învinuire de *„trădare de patriă“*, ce o a ridicatŭ în contră-i preotulŭ Pituk şi în urma acestuia diarele unguresci, ci: *a cerutŭ dela ministrulŭ de interne Hieronymi*, intervenirea acestuia, respective *cercetarea şi dilucidarea acestei cause* politice şi nu bisericescĭ, care luase neobicînuite şi prea îngrijitóre dimensiunĭ!

2.) Prea Sânţia Sa nu a cerutŭ cercetare disciplinară *asupra sa* dela guvernŭ, şi decĭ cu atâtŭ mai puţinŭ dela ministrulŭ de culte şi instrucţiune publică, ci acesta în conţelegere cu ministrulŭ presidentŭ şi ministrulŭ de interne, a *recercatŭ* pe Prea Sânţia Sa, ca *sĕ se pronunţe asupra pumfletului şi îndoitei delaţiunĭ, carĭ le înaintase nefericitulŭ preotŭ la guvernŭ!*

3.) Prea Sânţia Sa nu a doritŭ intervenirea primatelui — ci, când ministrulŭ cultelorŭ contele Csáky, a adusŭ la cunoscinţa Prea Sânţiei Sale Episcopului, că conformŭ conţelegerei avute totŭ cu amintiţii domnĭ ministrii, Exelenţa Sa Episcopulŭ va binevoi a-şĭ trimite observaţiunile sale privitóre la causa din cestiune, primatelui — Exelenţa Sa, îngrijatŭ de a nu fi tĕrîtŭ causa pe terenŭ bisericescŭ, pe cale telegrafică l'a vestitŭ pe ministrulŭ cultelorŭ, că, da! primesce a servi primatelui cu lămuririle necesare în causă, dér numai ca *unŭ încredinţatŭ alŭ guvernului şi nicĭ-decâtŭ, ca forului judecătorescŭ hierarchicŭ competentŭ, de vreme-ce biserica gr. catolică este esemtă prin lege de sub superioritatea hierarchică a primatelui!* La ce, Exelenţa Sa Episcopulŭ, pe cale epistolară a fostŭ afidatŭ de ministrulŭ de culte, că pe Cardinalulŭ Primate; în conţelegere cu ministru-presidentŭ, l'a rugatŭ spre clarificarea causei isvorite din amintitulŭ pamfletŭ, *nu ca pe superiorulŭ bisericescŭ alŭ Prea Sântiei Sale*, ci ca pe 'o persónă independentă, a căreia posiţiă şi înţelepciune întinde destulă garanţă, întru clarificarea şi dilucidarea imparţială a causei.

In consecinţă accentuămŭ categoricŭ şi cu tótă hotărîrea, *că cercetare anume în causă, nici că s'a ţinutŭ!*

Lămuririle, carĭ a doritŭ a le face Exelenţa Sa, amĕsuratŭ voinţei sale esprese, privitóre la pamfletulŭ din întrebare şi la dupla delaţiă amintită în punctulŭ alŭ 2,-lea înaintatŭ la locurile competente!

Prea Sânţia Sa, cu primatele în acésta causă nu a comunicatŭ nicĭ verbalŭ, nicĭ în scrisŭ!

Judecată dela primate, séu dela guvernŭ, nu aştéptă!!...

Dicemŭ şi noi: adevĕrulŭ mai presusŭ de tóte! şi ne pare bine orĭ de câte orĭ ni-se dă ocasiune a'lŭ puté scóte la ivélă. Cu atâtŭ mai multŭ ne-amŭ fi bucuratŭ în casulŭ de faţă, décă prin rectificările de mai susŭ s'ar fi pututŭ delătura tóte nedumeririle nóstre în acésta afacere unică în feliulŭ ei.

Cu părere de rĕu însĕ trebue sĕ-o spunemŭ, că nicĭ acuma după aceste rectificărĭ, nu suntemŭ lămuriţĭ asupra casului estraordinarŭ, care a datŭ nascere îngrijirilorŭ nóstre, ba suntemŭ încă şi mai încurcaţĭ decum amŭ fostŭ mai înainte.

Episcopulŭ — ni se spune — n'a cerutŭ cercetare disciplinară asupra sa, ci a cerutŭ numai dela ministrulŭ de interne „cercetarea şi dilucidarea acelei cause *politice nu bisericescĭ*, care luase neobicînuite şi prea îngrijitóre dimensiunĭ“.

Se mai dice, că Prea Sânţia Sa a cerutŭ acéstă cercetare a „causei politice“, după ce ministrulŭ de interne l'a învitatŭ sĕ se pronunţe asupra acusaţiunilorŭ, ce le-a înaintatŭ Pituk guvernului; ear mai în urmă totuşĭ se susţine, că Episcopulŭ a înaintatŭ la „locurile competente“ lămuririle, „amĕsuratŭ dorinţei şi voinţei sale.“

Mai departe se constată, că Prea Sânţia Sa n'a doritŭ intervenirea primatelui; că acésta a fostŭ ticluita şi pusă la cale numai de miniştri, ear Episcopulŭ a primit'o numai cu reservaţiunĭ în privinţa competenţei hierarchice.

In fine se asigură, că „cercetare anume în causă nicĭ că s'a făcutŭ“, şi că Episcopulŭ Pavelŭ nu aştéptă judecată nicĭ dela primate, nicĭ dela guvernŭ.

Intrebămŭ acuma după tóte aceste, de ce natură este aşadér „cercetarea şi dilucidarea“ din cestiune? Décă nu este o „cercetare disciplinară“, cum le place foilorŭ unguresci a-o numi, atuncĭ ce natură are? Este ea basată în legile politice orĭ în legile bisericescĭ?

Comunicatulŭ însuşĭ ne spune, că „cercetarea“ este de natură curatŭ politică. Décă este aşa şi décă s'a cerutŭ ca sĕ se justifice faţă cu acusaţiunile redicate în contra lui asupra unorŭ pretinse pĕcate politice, — căcĭ „pronunţarea“ şi „lămurirea“ amintită nu este alta, decâtŭ o justificare, — atuncĭ credemŭ că loculŭ competentŭ pentru acéstă „pronunţare şi lămurire“ nu era nicĭ guvernulŭ, nicĭ liberulŭ arbitriu alŭ primatelui, ci forulŭ judecătoriilorŭ ţĕrii!

Aicĭ, la aceste judecătorii, trebuia sĕ s'adreseze, după părerea nóstră, Episcopulŭ Pavelŭ, ca sĕ se cerceteze şi sĕ se lămurécă lucrulŭ. In casulŭ acesta era feritŭ de orĭ ce temere, că causa ar puté fi tĕrîtă pe terenŭ bisericescŭ şi nu venea în critica posiţiune de a crea unŭ precedentŭ atâtŭ de prejudiţiosŭ védei şi drepturilorŭ sale archierescĭ.

Căcĭ orĭ-cum s'arŭ tălmăci acésta nefericită afacere, este clarŭ şi învederatŭ, că procederea guvernului cu acésta „cercetare“ esceptională politică n'are nicĭ unŭ temeiu legalŭ, că este unŭ tratamentŭ ticluitŭ de către miniştri unguresci pentru terorisarea Episcopilorŭ noştri, şi pentru a scóte mai multŭ la ivélă influenţa primatelui în raporturile cu archiereii românĭ uniţĭ.

Ingrijirile manifestate de însuşĭ Episcopulŭ Pavelŭ, faţă cu neaşteptata intervenire a primatelui, justifică pe deplinŭ temerile esprimate de organulŭ nostru şi confirmă numai părerea nóstră, că „cercetarea“ din cestiune este şi rĕmâne o monstruositate.

Afacerea din Poiana de Arieşŭ.

Poiana de Arieşŭ, 23 Sept. 1893.

Onorată Redacţiune!

Pentru ca On. publicŭ românŭ sĕ afle adevĕrulŭ, despre cele întêmplate la Poiana de Arieşŭ, Vĕ rogŭ, sĕ binevoiţĭ a publica în preţuita D-vóstrĕ foiă următórele informaţiunĭ corecte, ce-mĭ iau voiă a Vi le da.

FOILETONULŬ „GAZ. TRANS.“

(3)

AMINTIRĬ.

De: Sci cine.

III.

Anii sborŭ, ca clipele, scuturândŭ aripile — cum dice nemuritorulŭ Eminescu — şi în sborulŭ lorŭ ducŭ cu sine în marea vecĭuiciei şi bucurii şi întristărĭ, şi plăcerĭ şi durerĭ de opotrivă. Cine în copilăria lui n'a fostŭ stăpânitŭ de dorulŭ de a ajunge într'unŭ locŭ, într'unŭ timpŭ, când viaţa ni-se pare mai deluşită, mai aprópe de destinaţia ei?

Idealulŭ copilăriei mele erau şcólele din Blaşiu. Doriam nespusŭ de multŭ a mĕ încăldi la foculŭ sfântŭ alŭ altarului luminei; la altarulŭ, unde au servitŭ şi de unde au eşitŭ generaţii întregĭ de tinerĭ românĭ, şi de unde întâiaşĭ dată a rĕsunatŭ glasulŭ redeşteptării nóstre naţionale. Acésta o doriam cu atâtŭ mai vêrtosŭ, că noi tinerii românĭ, carĭ frecuentamŭ şcólele romano-catolice din Alba-Iulia, eram prigoniţĭ felŭ şi formă. Erau la aceste şcóle doi profesorĭ, ale cărorŭ figurĭ hunice şi privirĭ sĕlbatice, nicĭ odată nu-mĭ vorŭ trece din minte. De origine amêndoi din munţii Ciucului, ei par'că anumitŭ ţineau sĕ dea strălucită dovadă, că nu suntŭ capabilĭ a se înălţa câtuşĭ de puţinŭ pe tréptă civilisaţiei şi a umanităţii.

Intr'una din dilele ultime ale lui Augustŭ 1877, tata prinse boulenii la carŭ şi desŭ de diminéţă amŭ plecatŭ la Blaşiu. Ca printr'unŭ farmecŭ, o schimbare fundamentală se făcù în viaţa mea sufletéscă. Incepeam sĕ vĕdŭ mai clarŭ şi sĕ înţelegŭ mai bine lucrurile, ce-mĭ cădeau înaintea vederii. Incurêndŭ şcóla începù sĕ-mĭ devină mai dragă, fiindcă era şcólă românéscă.

Sciutŭ este, că în vara anului 1877 se petreceau marĭ şi serióse evenimente în Europa orientală, pe câmpiile Bulgariei. Isbucnise rĕsboiulŭ ruso românŭ turcŭ. Românii din monarchia nóstră priveau cu ochĭ de admiraţiune şi cu inimĭ scăldate într'unŭ sfântŭ entusiasmŭ la fraţii lorŭ de peste Carpaţĭ, unde sabia lui Mihaiu şi Stefanŭ celŭ Mare începea sĕ lucéscă érăşĭ. Văcărescu ne descrie în modŭ admirabilŭ lupta, ce se încinsese între Ruşĭ, Românĭ şi Turcĭ. După-ce guvernulŭ românŭ a ruptŭ legăturile diplomatice cu Turcia şi camerile au proclamatŭ independenţa României în 9/21 Maiu 1877, era învederatŭ, că România va avé sĕ între şi ea în acţiune directă pentru aşĭ apĕra interesele primejduite. In 20 Augustŭ 1877 armata română a şi trecutŭ Dunărea pe la Siliştióra, inaintândŭ din victoriă în victoriă spre centrulŭ, unde vitézulŭ Osmanŭ Paşa, refugiatŭ din Vidinŭ, îşĭ concentră în Plevna şi împregiurime mai multŭ de 60,000 ostaşĭ.

Alăturĭ cu unŭ corpŭ de armată rusescŭ, Românii începŭ bombardarea redutelorŭ Plevnei la 7 Septemvre 1877. Trei sute douĕdecĭ gurĭ de tunŭ vĕrsau focŭ asupra posiţiilorŭ duşmane. Europa întrégă privia cu ochĭ lacomĭ şi plinĭ de admiraţiune vitejiile Românilorŭ. Diua de 11 Septemvre, acea „di de sânge udă“, cum o numesce nemuritorulŭ Alexandri în „Peneşŭ Curcanulŭ“, avea sĕ reînalţe de vecĭ virtutea străbună desgropată din ruinele dela Baia şi Călugărenĭ. Românii atacă reduta Griviţa Nr. I cu vitejiă şi curagiu mai pe susŭ de mintea omenéscă. Ataculŭ fu teribilŭ. Reduta însĕ era apĕrată cu sĕlbătăciă de către Turcĭ. Românii isbescŭ asupră-i cu turbare, dér glónţele inimicilorŭ îi seceră cumplitŭ. In primulŭ atacŭ cadŭ mórte de eroi maiorulŭ Şonţu şi căpitanulŭ Walter Mărăcineanu, ale cărorŭ trupurĭ le-au răpitŭ Turcii şi le-au spândŭratŭ pe zidurile cetăţii. Alŭ doilea şi alŭ treilea asaltŭ, ca şi celŭ dintâiu, au rĕmasŭ fără succesŭ. Pierderile Românilorŭ erau grozave. Două mii şi o sută soldaţĭ românĭ, între carĭ peste 50 ofiţerĭ, zăceau pradă morţii sub şanţurile blăstĕmatei redute.

Spaima însĕ n'a prinsŭ putere asupra vitejilorŭ Românĭ. Domnulŭ Carolŭ, comandantulŭ supremŭ alŭ oştirilorŭ aliate, cu fruntea încreţită de serióse grijĭ, dimpreună cu marele duce Nic. Nicolaevicĭ, fratele Ţarului Alexandru II, compătimiau cu regrete suferitele pierderĭ.

Séra se apropia. Erau $6^1/_2$ óre, când colonelulŭ A. Angelescu însărcină pe locotenentŭ-colonelulŭ Voinescu şi pe căpitanulŭ M. Groza, sĕ-şĭ strîngă încodată rêndurile pentru a face alŭ patrulea atacŭ. Pregătirile s'au făcutŭ în grabă şi fără sgomotŭ. Batalionulŭ 2 de vênătorĭ şi cu batalionele 14 şi 16 de dorobanţĭ şi 5 de liniă, dau năvală asupra redutei, în frunte cu